

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τόμος 39 - Τεύχος 4 - Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2000

NOSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

Vol 39 - No 4 - October - December 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Οδηγίες για τους συγγραφείς	305
2. Άρθρο Σύνταξης	311
<i>A. Παπαδαντωνάκη</i>	
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	
1. Επίδραση Δημογραφικών και Επαγγελματικών Χαρακτηριστικών των Νοσηλευτών στην εμφάνιση της επαγγελματικής εξουθένωσης	313
<i>E. Αδαλή, M. Πριάμη, Χρ. Πλατί</i>	
2. Νοσηλευτές και Γιατροί : Συνεργάτες? Απόψεις Παιδιάτρων και Γυναικολόγων	325
<i>A. Δελσιδου, Χρ. Νάνου, A. Μαλλίδου, Θ. Κατοστάρας</i>	
3. Η Σχέση του Νοσηλευτή και των Νέων Ατόμων με χρόνια Νεφρική Ανεπάρκεια (X.N.A)	332
<i>K. Τσιλίδης, Φ. Τολίκα, Χρ. Λεμονίδου</i>	
4. Γνώσεις Σπουδαστών ΤΕΙ Αθήνας όσον αφορά στο Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (AIDS)	345
<i>Δ. Σαπουντζή-Κρέπια, A. Δημητριάδου, Δ. Μάρας, Z. Ρούπα-Δαριβάκη, E. Ζαντέ, Θ. Θεοδουλίδου, N. Ράπη</i>	
ΕΠΙΚΑΙΡΟ ΘΕΜΑ	
1. Ανάπτυξη και Ανάρτηση Επιστημονικού Περιοδικού στο Διαδίκτυο	354
<i>I. Καλοφουσούδης, M. Τσιριντάνη, Σπ. Μπινιώρης</i>	
ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	
1. Η Υγεία στην Παραδοσιακή Κοινωνία. Εθνογραφική Μελέτη στην Λυκόραχη	359
<i>Χρ. Τσιού</i>	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ	
1. Το χιούμορ ως θεραπευτικό Μέσο	364
<i>Δ. Παπαδοπούλου</i>	
2. Η ποιότητα της φροντίδας υγείας μέσα από τα μάτια των Ασθενών	375
<i>Π. Λαζάρου</i>	
3. Διαφύλαξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής των Ασθενών με Επιληψία. Ο Ρόλος του Ειδικού Νοσηλευτή	380
<i>Χρ. Χρυσοβιτσάνου</i>	
4. Σύνδεση θεωρητικών Μοντέλων και Νοσηλευτικής Διάγνωσης. Εφαρμογή και Προοπτικές στην Κλινική και Ψυχιατρική Νοσηλευτική	386
<i>A. Σταθαρού, A. Μπερκ</i>	
5. Η Ιστορία της Σύγχρονης Ψυχιατρικής Νοσηλευτικής	394
<i>B. Μούγια</i>	
6. Νοσηλευτική Αντιμετώπιση Ασθενών με Παθολογικά Κατάγματα που οφείλονται σε Καούθεις Νεοπλασίες	399
<i>Z. Ρούπα-Δαριβάκη, Δ. Σαπουντζή-Κρέπια</i>	
7. Πρόληψη από Εξαρτησιογόνες Ουσίες - Ο Ρόλος της Νοσηλευτικής	407
<i>I. Παπαθανασίου, E. Κοτρώτσιου</i>	
8. Προεγχειρητική Προετοιμασία των Ασθενών - Ιστορική Εξέλιξη	413
<i>E. Κοτρώτσιου, E. Θεοδοσοπούλου</i>	
Αναλυτικές Οδηγίες για τους Συγγραφείς	420

CONTENTS

1. Instructions to Authors	305
2. Editorial	311
<i>A. Papadantonaki</i>	
RESEARCH PAPERS	
1. Sociodemographic and Occupational Factors Contributing to the development of Nursing Burn out	313
<i>E. Adali, M. Priami, Chr. Plati</i>	
2. Nurses and Doctors: Colleagues? Aspects of Obstetricians and Pediatricians	325
<i>A. Delsidou, Chr. Nanou, A. Mallidou, Th. Katostaras</i>	
3. The Relationship between the Nurse and the Young Patients with End Stage Renal Disease (ESRD)	332
<i>K. Tsilidis, F. Tolika, Chr. Lemonidou</i>	
4. The TEI of Athens Students, Knowledge about AIDS	345
<i>D. Sapountzi-Krepia, A. Dimitriadou, D. Maras, Z. Roupa-Darivaki, E. Zante, Th. Theodoulidou, N. Rapti</i>	
ANNOTATION	
1. Designing and Development of a Nursing Scientific E- Journal of the WWW	354
<i>I. Kalofisoudis, M. Tsirintani, Sp. Biniaris</i>	
ETHNOGRAPHIC STUDY	
1. Health Care in the Traditional Society Ethnographic Study in Likoraxi	359
<i>Chr. Tsiou</i>	
REVIEWS	
1. Humor as Healing Means	364
<i>D. Papadopoulou</i>	
2. Quality of Care Through Patients' Eyes	375
<i>P. Lazarou</i>	
3. Preservation and Improvement of the Quality of life of Epileptic Patients. The Role of the Specialist Nurse	380
<i>Chr. Chrysovitsanou</i>	
4. The Connection Between Theoretical Models and Nursing Diagnosis. Application and Perspectives in Clinical Psychiatric Nursing	386
<i>A. Statharou, A Berk</i>	
5. The History of Modern Psychiatric Nursing	394
<i>V. Mougia</i>	
6. Nursing Care for Patients with Pathological Fractures from Cancer	399
<i>Z. Roupa- Darivaki, D. Sapountzi- Krepia</i>	
7. Prevention of Dependence Producing Drugs - The Nursing Role	407
<i>I. Papathanasiou, E. Kotrotsiou</i>	
8. Preoperative Preparation of the Patients - Historical Development	413
<i>E. Kotrotsiou, E. Theodosopoulou</i>	
Detailed instructions to Authors	420

ΓΝΩΣΕΙΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΕΠΙΚΤΗΤΗΣ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑΣ (AIDS)

Δέσποινα Σαπουντζή-Κρέπια, BSc(N), MSc, PhD
Καθηγήτρια Εφαρμογών, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη
Τμήμα Επισκεπτών Υγείας του ΤΕΙ Αθήνας

Αλεξάνδρα Δημητριάδου, BSc(N)

Καθηγήτρια Εφαρμογών,
Τμήμα Νοσηλευτικής ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Δημήτριος Μάρας, BSc(MD),

Αγγειοχειρουργός, Επιμελητής Β'

Αγγειοχειρουργικού τμήματος, Νοσοκομείου ΕΕΣ

Ζωή Ρούπα-Δαριβάκη, BSc(N), BSc(MD), PhD

Καθηγήτρια Εφαρμογών, Τμήμα Επισκεπτών Υγείας
του ΤΕΙ Αθήνας

Ευανθία Ζαντέ, BSc (Επισκέπτρια Υγείας)

Τμήμα Επισκεπτών Υγείας του ΤΕΙ Αθήνας,

Θέα Θεοδουλίδου, BSc (Επισκέπτρια Υγείας)

Τμήμα Επισκεπτών Υγείας του ΤΕΙ Αθήνας,

Νίκη Ράπη, BSc (Επισκέπτρια Υγείας)

Τμήμα Επισκεπτών Υγείας του ΤΕΙ Αθήνας,

Τμήμα Επισκεπτών Υγείας ΤΕΙ Αθήνας

Περίληψη: Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται τα ευρήματα μιας έρευνας με την η οποία επιχειρήθηκε η διερεύνηση των γνώσεων και των πηγών ενημέρωσης των σπουδαστών του ΤΕΙ Αθήνας σχετικά με το AIDS. Τον πληθυσμό στόχο αποτελούσαν σπουδαστές του ΤΕΙ Αθήνας που προερχόταν από τη Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΠ) και τη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (ΣΔΟ) από όπου συλλέχθηκαν συνολικά 300 ερωτηματολόγια. Ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο που χωριζόταν σε δυο ενότητες συμπληρώθηκε από τους σπουδαστές. Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιείχε γενικές ερωτήσεις, ενώ η δεύτερη ενότητα περιείχε ερωτήσεις σχετικά με το AIDS. Η πλειοψηφία

THE TEI OF ATHENS STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT AIDS

D. Sapountzi-Krepia, BSc(N), MSc, PhD
Health Visiting Department, Technological
Educational Institute (TEI) of Athens

A Dimitriadou,

Nursing Department, Technological Educational
Institute (TEI) of Thessaloniki

D. Maras,

Vascular Surgery Clinic Red Cross Hospital, Athens

Z. Roupa-Darivaki,

Health Visiting Department, Technological
Educational Institute (TEI) of Athens

E. Zante, BSc Health Visitor

Health Visiting Department, Technological
Educational Institute (TEI) of Athens

Th. Theodoulidou, BSc Health Visitor

Health Visiting Department, Technological
Educational Institute (TEI) of Athens

N Rapti, BSc Health Visitor

Health Visiting Department, Technological
Educational Institute (TEI) of Athens

Educational Institute (TEI) of Athens

Abstract: This paper contains the findings of a scientific research which was done on students of the TEI Athens, Greece, and measured the students knowledge about AIDS, as well as the source of this knowledge. The target population was students from the School of Health and Welfare Professions (SEYP) and from the School of Management and Finances (SDO), out of which 300 questionnaires were finally collected. The questionnaire used was a semi-structured one consisted of two parts; the first part of the questionnaire included general questions whereas the second part contained specific questions about AIDS. The majority of the sample (74,6%) was female, while the percentage of the women

του συνόλου του δείγματος (74,6%) ήταν γυναίκες με σαφώς μεγαλύτερη υπεροχή τους (92,2%) στη ΣΕΥΠ. Η μέση τιμή της ηλικίας των σπουδαστών ήταν 21 έτη, η τυπική απόκλιση 2,67, μικρότερη ηλικία 18 και μεγαλύτερη 30 έτη. Η μέση τιμή του βαθμού γνώσης υπερτερεί στους άνδρες χωρίς στατιστικά σημαντικές διαφορές ($t=1,35, p > 0.05$). Στατιστικά σημαντική ($t = 2,084, p < 0,05$). διαφορά βρέθηκε στον δείκτη γνώσης μεταξύ των δυο ομάδων, υπεροχή των σπουδαστών ΣΕΥΠ. Οι σπουδαστές που δήλωσαν περισσότερες από 5 πηγές πληροφόρησης παρουσίασαν στατιστικά σημαντική διαφορά και υπερέχουν σε γνώσεις από το υπόλοιπο των σπουδαστών ($t=1,766, p < 0.05$). Οι σπουδαστές στην πλειοψηφία τους δήλωσαν ότι διαπίστωσαν αλλαγή της σεξουαλικής τους συμπεριφοράς από τη γνώση που απέκτησαν σχετικά με το AIDS.

Λέξεις κλειδιά: Γνώση, AIDS, Σπουδαστές, Νέοι

Αλληλογραφία: Δρ. Δέσποινα Σαπουντζή-Κρέπια, Ευγενίου Καραβία 30, 111 44 Αθήνα, Τηλ/Fax 2014195

in SEYP reached the 92,2%. The average age of the sample population was 21, minimum age 18 years and maximum 30 years. The average knowledge about AIDS was higher in man, but without statistically important differences ($t=1,35, p > 0.05$) between sex, whereas the SEYP's students found to have higher levels of knowledge about AIDS ($t = 2,084, p < 0,05$). Students who declared to have more than 5 sources of information had higher level of knowledge than the students with less sources ($t=1,766, p < 0.05$). The majority of the students reported changes in their sexual behaviour due to the knowledge gained about AIDS.

Key words: Knowledge, AIDS, Students, Young people

Corresponding author: Despina Sapountzi-Krepia, EYgeniou Karavia 30, 111 44 Athens, Tel./Fax 2014195

Εισαγωγή

Με την εμφάνιση του συνδρόμου της επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας (AIDS) σημαντικές αλλαγές επήλθαν στον κοινωνικό ιστό και πολλοί τομείς της προσωπικής και της κοινωνικής έκφρασης των ανθρώπων επηρεάστηκαν, ενώ σταδιακά διαπιστώθηκε πως η αύξηση της γνώσης αποτελεί το καλύτερο μέτρο για την πρόληψη του AIDS.

Στην παρούσα έρευνα μελετήθηκε ο βαθμός γνώσης και ορθής ενημέρωσης των σπουδαστών του ΤΕΙ Αθήνας γύρω από το AIDS, βασισμένοι στον ισχυρισμό ότι η ορθή γνώση μπορεί να επηρεάζει τη στάση των σπουδαστών απέναντι στην νόσο και τους νοσούντες, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων και τη διατύπωση προτάσεων.

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δυο ομάδες σπουδαστών που προέρχονται από τη Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και τη Σχολή Διοί-

κησης και Οινονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΤΕΙ) Αθηνών.

Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Το σύνδρομο επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας (AIDS) επέφερε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν σημαντικούς τομείς της προσωπικής και της κοινωνικής ζωής.

Η βάση αυτών των επιρροών ήταν το γεγονός ότι το AIDS είναι μια ασθένεια απειλητική για τη ζωή του ανθρώπου, δεν έχει βρεθεί ακόμα αποτελεσματική θεραπευτική αντιμετώπιση, ενώ η θανατηφόρος εξέλιξη και η σύνδεση της νόσου με το «ταμπού» της σεξουαλικότητας επιφέρει κοινωνικό στιγματισμό στους^{1,2} ασθενείς, ίσως γιατί συνδέθηκε με αρνητικά στερεότυπα για μη καθώς^{1,3-7} «πρέπει συμπεριφορές». Επιπλέον, η λέξη AIDS εγείρει συνήθως, στην

πλειοψηφία των ανθρώπων, μια σειρά αντιδράσεων νοητικών και συναισθηματικών^{1,3, 5,6,8} που εμπερικλείουν το φόβο επειδή συνειρμικά συνδέεται με το θάνατο.

Στη βιβλιογραφία αναφέρονται διαφορετικές απόψεις όσον αφορά τη χρηστική σημασία των λέξεων «στάση» και «γνώση» και αφ ενός εξισώνονται ευθέως οι έννοιες στάση και γνώση με τον ισχυρισμό ότι η κοινή γνώμη αναφέρεται στις στάσεις των ανθρώπων σαν ένα ζήτημα που ευθέως επηρεάζεται από τις γνώσεις και τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά, ειδικά όταν αυτοί λειτουργούν ως μέλη της ίδιας κοινωνικής ομάδας και αφ ετέρου ότι η γνώμη, η οποία αποτελεί απόρροια της επεξεργασίας συσσωρευμένης γνώσης, αποτελεί την έκφραση της⁹ στάσης με λέξεις.

Όσον αφορά στις στάσεις των επαγγελματιών και των σπουδαστών των επαγγελμάτων και επιστημών υγείας, όπως προκύπτει από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αυτές επηρεάζονται βεβαίως από τη γνώση που αυτοί παίρνουν με την εκπαίδευση τους, όμως επειδή σαν άνθρωποι που ζουν σε ένα κοινωνικό περιβάλλον, δέχονται και αυτοί τις επιρροές που κυριαρχούν κοινωνικά και πολλές^{5,6,8-11} φορές έρχονται αντιμέτωποι με εσωτερικές και εξωτερικές συγκρούσεις.

Το AIDS συνειρμικά συνδέθηκε με την ανθρώπινη ζωτικότητα και την ευάλωτη και φθαρτή φύση του ανθρώπου, με το φόβο και τις μυστηριακές διαστάσεις του θανάτου, τη σεξουαλικότητα, την «αμαρτία» με τη συνεπαγόμενη τιμωρία και ως^{1-7, 12,13} εκ τούτου συνδέθηκε και με κοινωνικό στιγματισμό.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 οι ερευνητές άρχισαν να εξετάζουν τις γνώσεις και τις στάσεις του νεανικού πληθυσμού σχετικά με το AIDS και την εκδηλούμενη σεξουαλική συμπεριφορά, συχνά βασιζόμενοι σε μοντέλα¹⁴⁻¹⁶ κοινωνικοψυχολογικά και θεωρίες.

Στη χώρα μας έχουν γίνει αρκετές και αξιόλογες μελέτες που αφορούσαν στη διερεύνηση, στάσεων γνώσεων και συμπεριφορών τόσο στο γενικό όσο και σε ειδικούς πληθυσμούς. Τα αποτελέσματα αυτών των μελετών αναδείκνυαν πάντοτε σαν κύριο στοιχείο την ανάγκη ενημέρω-

σης του πληθυσμού και την εφαρμογή συστηματικών προγραμμάτων για την παροχή σωστής γνώσης και την καταπολέμηση κινδύνων εξάπλωσης κρουσμάτων κοινωνικού ρατσισμού για¹⁷⁻¹⁹ ζητήματα που συνδέονται με το AIDS²⁰⁻²².

Στις σχετικά παλαιότερες μελέτες διαπιστωνόταν ότι υπήρχε ένας σχετικά υψηλός βαθμός αγνοίας στον πληθυσμό πάνω σε βασικά θέματα που σχετίζονται με το AIDS, διαπιστωνόταν μια δυσκολία για την εκτίμηση των κινδύνων για μόλυνση από τον HIV και της επικίνδυνης συμπεριφοράς, ενώ κυριαρχούσε ο φόβος που μερικές φορές οδηγούσε στη διατύπωση ακραίων θέσεων για φορείς και ασθενείς. Αν όμως οι έρευνες αυτές μελετηθούν διαχρονικά φθάνει κανείς στη διαπίστωση ότι σταδιακά τα πράγματα βελτιώνονται, αυξάνει δηλαδή το επίπεδο γνώσεων και ενημέρωσης του πληθυσμού καθώς και η στάση του απέναντι σε φορείς και ασθενείς.

Μεθοδολογία

Το δείγμα

Ο πληθυσμός στόχος ήταν οι σπουδαστές της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας (ΣΕΥΠ) και τη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (ΣΔΟ) του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΤΕΙ) Αθηνών. Τελικά προσεγγίσθηκε ένα δείγμα 320 σπουδαστών, στο οποίο εξασφαλίσθηκε η πρόσβαση. Οι σπουδαστές ενημερώθηκαν για τους σκοπούς της έρευνας, για το απόρρητο των στοιχείων και για τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, τους εξηγήθηκε ότι η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και τους ζητήθηκε να δηλώσουν αν επιθυμούν να λάβουν μέρος στην έρευνα. Από αυτούς 16 άτομα δεν δέχθηκαν τελικά να λάβουν μέρος στην έρευνα χωρίς να προσδιορίσουν τους λόγους που τους οδήγησαν σε αυτή τους την απόφαση, ενώ 4 ερωτηματολόγια παρεδόθησαν συμπληρωμένα ελλιπώς.

Το ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάσθηκε από τους ερευνητές μετά από μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και συναφών ερωτηματολογίων που είχαν χρησιμοποιηθεί σε προηγούμενες έρευ-

νες. Στο σχεδιασμό του ερωτηματολογίου περιελλήφθησαν ερωτήσεις σχετικές με τα δημογραφικά στοιχεία του κάθε ερωτώμενου και ερωτήσεις που αφορούν άμεσα στην νόσο. Οι ερωτήσεις που αφορούν στην νόσο διαιρούνται σε δυο βασικές κατηγορίες.

α) ερωτήσεις με στόχο την εκτίμηση του βαθμού γνώσης των σπουδαστών για το AIDS.

β) ερωτήσεις με στόχο την εκτίμηση των πηγών ενημέρωσης των σπουδαστών.

Το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε τρεις ερευνητές εξοικειωμένους με σχετικές έρευνες προκειμένου να διατυπώσουν τη γνώμη τους για το περιεχόμενο του και την πιθανή πολιτισμική του αποδοχή τον πληθυσμό στόχο. Ζητήθηκε ακόμα από τους παραπάνω ειδικούς να πουν τη γνώμη τους για τυχόν ερωτήσεις που έπρεπε να συμπεριληφθούν ή να απαλειφθούν από το ερωτηματολόγιο, προκειμένου αυτό να μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με τις διερευνούμενες παραμέτρους.

Στην τελική διαμόρφωση του ερωτηματολογίου περιελλήφθησαν και ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στην διαπίστωση ελλειπών ή παραπλανητικών πληροφοριών που είχαν οι σπουδαστές σχετικά με την νόσο, ενώ προστέθηκαν και ερωτήσεις που αφορούσαν την άποψη των σπουδαστών για τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν για την αντιμετώπιση του AIDS και των προβλημάτων που αυτό δημιουργεί.

Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στο ερωτηματολόγιο είναι δύο ειδών ως προς την δομή τους. Κλειστές στις οποίες οι ερωτώμενοι καλούνται ν' απαντήσουν με προκαθορισμένο τρόπο και ανοικτές όπου ο ερωτώμενος δίνει την αποψη του ελεύθερα.

Η Συλλογή του ερωτηματολογίου

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους σπουδαστές μέσα στις αίθουσες των Σχολών τους, αφού πρώτα τους δόθηκαν οι αναγκαίες οδηγίες για την σωστή συμπλήρωση τους και παραδόθηκαν ανώνυμα στους ερευνητές. Συνολικά συμπληρώθηκαν και επιστράφησαν 304 ερωτηματολόγια. Από αυτά 4 ερωτηματολό-

για που είχαν ελλιπή συμπλήρωση δεν συμπεριλήφθηκαν τελικά στη στατιστική ανάλυση που έγινε.

Η στατιστική ανάλυση

Μετά το τέλος της συλλογής των ερωτηματολογίων οι ανοικτές απαντήσεις αναλύθηκαν με την μέθοδο ανάλυσης περιεχομένου, οι κλειστές ερωτήσεις κωδικοποιήθηκαν και επακολούθησε η στατιστική επεξεργασία τους με την βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή και του στατιστικού πακέτου SPSS/PC 8.0.

Ο δείκτης γνώσεων σχετικά με την νόσο

Προκειμένου να συνοψισθούν οι απαντήσεις των ερωτώμενων σε μια ποσοτική μεταβλητή που δίνει την δυνατότητα εφαρμογής παραμετρικών ελέγχων επιχειρήθηκε η κατασκευή/ υπολογισμός ενός δείκτη γνώσεων βασισμένου στον αριθμό των ορθών απαντήσεων που δόθηκαν από το δείγμα. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως το άθροισμα των σωστών απαντήσεων που δόθηκαν σε 40 ερωτήσεις που σχετίζονται με τον έλεγχο των γνώσεων των σπουδαστών για το AIDS. Σε κάθε σπουδαστή αποδόθηκε μια τιμή (σκόρ) από 0 έως 40 που αντανάκλα τον αριθμό των σωστών απαντήσεων που έδωσε μέσω του ερωτηματολογίου. Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιήθηκε στη στατιστική ανάλυση των ευρημάτων με τη στατιστική δοκιμασία t-test.

Αποτελέσματα

Από ένα δείγμα 320 σπουδαστών από δύο σχολές του ΤΕΙ Αθήνας, τη Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΠ) και τη Σχολή Οικονομίας και διοίκησης (ΣΔΟ), συλλέχθηκαν συνολικά 304 ερωτηματολόγια. Από αυτά 4 ερωτηματολόγια δεν συμπεριελλήφθησαν στη μελέτη γιατί παρεδόθησαν συμπληρωμένα ελλιπώς.

Από τα 300 αυτά ερωτηματολόγια τα 150 προερχόταν από σπουδαστές της ΣΕΥΠ και τα 150 από σπουδαστές της ΣΔΟ.

Η πλειοψηφία του συνόλου του δείγματος (74,6%) ήταν γυναίκες. Μεταξύ των δυο ομάδων

η υπεροχή αυτή των γυναικών είναι σαφώς μεγαλύτερη (92,2%) στη ΣΕΥΠ ενώ στην ομάδα της ΣΔΟ οι γυναίκες αποτελούν το 53,3%.

Η ηλικία των σπουδαστών που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν κατά μέσον όρο 21 έτη και η τυπική απόκλιση των ηλικιών υπολογίστηκε στα 2,67 έτη με μικρότερη ηλικία τα 18 έτη και μεγαλύτερη τα 30 έτη.

Δημιουργήθηκε ένας δείκτης γνώσης που περιλάμβανε συνολικά 40 ερωτήματα, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για περαιτέρω στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται μερικές από τις 40 ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο δείκτη γνώσης. Από την επεξεργασία των στοιχείων διαπιστώθηκε ότι στα 19 από τα συνολικά 40 ερωτήματα που περιλαμβάνονται στο δείκτη γνώσης έχει απαντήσει σωστά ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 80% του συνολικού δείγματος, ενώ μόνο 7 από τα 40 ερωτήματα έχουν απαντηθεί σωστά από ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 94%.

Η μέση τιμή του δείκτη γνώσης για το AIDS ήταν 26,58 με επικρατούσα τιμή το 28, ελάχιστη τιμή το 5 και μέγιστη τιμή το 35, ενώ η τυπική απόκλιση ήταν 4,72.

Από την παρατήρηση της κατανομής των συχνοτήτων φαίνεται ότι η διάμεσος είναι πολύ κοντά στη μέση και στην επικρατούσα τιμή, γεγονός που ενισχύει την υπόθεση ότι το δείγμα κατανέμεται κανονικά σε σχέση με το βαθμό γνώσης, ενώ στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζεται η κατανομή της συχνότητας του δείκτη γνώσης.

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι απόψεις των σπουδαστών για το βαθμό ενημέρωσής τους κατά φύλο, ενώ στον πίνακα 3 παρουσιάζονται οι πηγές ενημέρωσης κατά φύλο.

Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται οι μέσες τιμές, οι συχνότητες και οι σταθερές αποκλίσεις του βαθμού γνώσης σε συνδυασμό με το φύλο, τη Σχολή φοίτησης και τον αριθμό των πηγών ενημέρωσης.

Η μέση τιμή του βαθμού γνώσης είναι μεγαλύτερη στους άνδρες χωρίς όμως στατιστικά σημαντικές διαφορές ($t=1,35, p >0,05$).

Στατιστικά σημαντική ($t = 2,084, p <0,05$). διαφορά στον δείκτη γνώσης βρέθηκε μεταξύ

των δυο ομάδων με σαφή υπεροχή των σπουδαστών της Σχολής Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΠ).

Σε σχέση με τον αριθμό πηγών ενημέρωσης επειδή δεν διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των διαφόρων τιμών για όλες συνολικά τις πηγές πληροφόρησης οι σπουδαστές χωρίστηκαν σε δυο κατηγορίες. Την πρώτη κατηγορία αποτελούσαν οι σπουδαστές που δήλωσαν έως 5 πηγές πληροφόρησης και η δεύτερη κατηγορία όσοι σπουδαστές είχαν δηλώσει περισσότερες από 5 πηγές πληροφόρησης και βρέθηκε στατιστικά σημαντική διάφορα μεταξύ των δυο αυτών κατηγοριών ($t=1,766, p <0,05$).

Από τις απαντήσεις που έδωσαν οι σπουδαστές στην ερώτηση αν διαφοροποιήθηκε η σεξουαλική συμπεριφορά τους από τις γνώσεις που απέκτησαν σχετικά με το AIDS, η πλειοψηφία των σπουδαστών (92,23%) πιστεύει ότι οι γνώσεις που απέκτησε σχετικά με το AIDS τροποποίησαν τη συμπεριφορά τους.

Συζήτηση

Από τη συνολική μελέτη των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας παρατηρείται ότι η πλειοψηφία του συνόλου του δείγματος (74,6%) ήταν γυναίκες με σαφώς μεγαλύτερη (92,2%) των γυναικών στη ΣΕΥΠ ενώ στην ομάδα που προερχόταν από τη ΣΔΟ οι γυναίκες αποτελούν το 53,3 % . Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει για μια ακόμη φορά τον ισχυρισμό ότι τα επαγγέλματα υγείας είναι²³ στην πλειοψηφία τους γυναικοποιημένα επαγγέλματα.

Στατιστικά σημαντική ($t = 2,084, p <0,05$). διαφορά στον δείκτη γνώσης βρέθηκε μεταξύ των δυο ομάδων με σαφή υπεροχή των σπουδαστών της Σχολής Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας(ΣΕΥΠ), το στοιχείο αυτό ήταν αφ ενός αναμενόμενο γιατί εξ αιτίας του αντικείμενου των σπουδών τους οι σπουδαστές ΣΕΥΠ εφοδιάζονται με περισσότερες γνώσεις σχετικά με διάφορα νοσήματα και τον τρόπο μετάδοσης και διασποράς τους, αφ έτερου παρόμοιες απόψεις έχουν^{6-8,11,17} υποστηριχθεί και από άλλους ερευνητές.

Σημαντικό όμως και αντικρουόμενο ως ένα βαθμό με τα ανωτέρω είναι το εύρημα ότι η

μέση τιμή του βαθμού γνώσης είναι μεγαλύτερη στους άνδρες χωρίς όμως στατιστικά σημαντικές διαφορές ($t=1,35$, $p >0.05$) αν αξιολογηθεί σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στη ΣΕΥΠ φοιτούν περισσότερες γυναίκες. Το εύρημα θα πρέπει σε ένα βαθμό να κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου και θα πρέπει ίσως να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αύξηση των γνώσεων αφ ενός στον γυναικείο πληθυσμό γενικότερα, αφ έτερου δε χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση για να διαπιστωθεί αν το ίδιο συμβαίνει και μεταξύ των σπουδαστών ΣΕΥΠ.

Διαπιστώθηκε επίσης πως ο δείκτης γνώσης των σπουδαστών σχετίζεται με τον αριθμό των πηγών πληροφόρησης, με το αντικείμενο της Σχολής στην οποία φοιτούν οι σπουδαστές. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν την ανάγκη επέκτασης των μέσων τα οποία χρησιμοποιούνται στα προγράμματα αγωγής υγείας, ώστε να περιλαμβάνουν συνδυαστικές και πολλαπλές πηγές, που σχετίζονται με τη διάδοση της πληροφορίας και της γνώσης, ώστε η γνώση να φθάνει στο στόχο της και να έχει επιδράσεις σε όσο το δυνατόν περισσότερους νέους.

Άξιο ίσως προσοχής είναι στην παρούσα μελέτη το εύρημα ότι υπήρξε σχετικά χαμηλό ποσοστό ορθών απαντήσεων στις ερωτήσεις που σχετίζονται με τη γνώση των συμπτωμάτων της νόσου και καθώς η μελέτη αφορά νεανικό πληθυσμό υψηλού μορφωτικού επιπέδου, ο μισός δε πληθυσμός αφορά σε σπουδαστές επαγγελματιών υγείας, αναδεικνύει για μια ακόμη φορά την ανάγκη για ευρύτερη και πληρέστερη ενημέρωση του νεανικού πληθυσμού της χώρας σχετικά με το AIDS.

Κρίνεται σκόπιμο να τονισθεί ιδιαίτερα ότι ένα σημαντικό ποσοστό των σπουδαστών δέχθηκε ότι η διασπορά του ιού HIV μπορεί να γίνει με τις κοινωνικές επαφές στο καθημερινό περιβάλλον. Το εύρημα αυτό είναι αξιολογήσιμο όταν αναλογισθεί κανείς ότι η διασπορά και επέκταση μιας τέτοιας πεποιθήσεως, σε μια ηλικιακή ομάδα νέων, όπως είναι οι σπουδαστές ΤΕΙ μπορεί, αν δεν τύχει της δέουσας προσοχής και δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα να αποτελέσει την απαρχή για εκδηλώσεις κοινωνικού ρατσισμού.

Η σκέψη μιας πιθανότητας προέκτασης αυτού του ευρήματος, δηλαδή της άποψης, ότι η διασπορά του ιού HIV μπορεί να γίνει με τις κοινωνικές επαφές στο καθημερινό περιβάλλον, στο γενικό πληθυσμό φέρνει στο προσκήνιο για μια ακόμα φορά την ανάγκη για εντατικοποίηση της εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού σχετικά με το AIDS με έμφαση των προπαθειών στους εφήβους και νεαρούς ενήλικες.

Σε σχέση με τη στάση των σπουδαστών δεν μπορέσαμε με τις απαντήσεις των ερωτώμενων να βρούμε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του βαθμού γνώσης και της σεξουαλικής συμπεριφοράς. Όμως σημαντική είναι η διαπίστωση που κάνουν οι ίδιοι οι σπουδαστές σχετικά με την αλλαγή της σεξουαλικής τους συμπεριφοράς εξ αιτίας της γνώσης που απέκτησαν για το AIDS. Οι σπουδαστές στην πλειοψηφία τους δηλώνουν ότι η γνώση άλλαξε αρκετά τη συμπεριφορά τους, η ισχύς δε αυτής της άποψης επαυξάνεται καθώς έχει τεκμηριωθεί ερευνητικά από προηγούμενες^{17-21,22} μελέτες.

Συμπεράσματα

Από τη συνολική μελέτη των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας αναδεικνύεται η ανάγκη για επίταση των προγραμμάτων ενημέρωσης και αγωγής υγείας του πληθυσμού. Χρήσιμο θα ήταν ακόμη η Σχολή και τα τμήματα Επαγγελματιών Υγείας του ΤΕΙ Αθήνας αλλά και των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας να αναλάβουν πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό και να αναπτύξουν προγράμματα αγωγής υγείας που θα απευθύνονται στο σύνολο των σπουδαστών και φοιτητών.

Ακόμα όπως αναδείχθηκε και από τη μελέτη μας φαίνεται ότι τα στερεότυπα που κυριαρχούν στην κοινωνία μας σχετικά με το AIDS βοηθούν στην εδραίωση πεποιθήσεων που δεν συνάδουν με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα που αφορούν στην επιδημιολογία, μετάδοση και συμπτωματολογία της νόσου. Το εύρημα αυτό θα ήταν χρήσιμο να ληφθεί σοβαρά υπόψη σε μελλοντικούς σχεδιασμούς προγραμμάτων αγωγής υγείας που αφορούν στο AIDS.

Πίνακας 1: Μέσο ποσοστό σωστών απαντήσεων για όλα τα ερωτήματα του δείκτη γνώσης και σταχυολόγηση ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στο δείκτη γνώσης με το ποσοστό σωστών απαντήσεων

Ερώτηση	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	72,09	69,91	71,00
• Το AIDS πλήττει όλα τα κοινωνικά στρώματα	97,33'	95,52	96,98
• Τα άτομα που έχουν σεξουαλικές επαφές με πολλαπλούς ερωτικούς συντρόφους διατρέχουν κίνδυνο μόλυνσης από τον HIV	85,53	93,72	91,65
• Πιστεύετε ότι οι αιμοδότες διατρέχουν τον ίδιο κίνδυνο μόλυνσης από τον HIV με τα μεταγγιζόμενα άτομα	23,68'	31,65	29,64
• Ο ιός HIV μπορεί να μεταδοθεί με τα ούρα	56,16	53,23	53,96
• Οι περισσότεροι φορείς είναι Ιερόδουλες	53,95	55,86	55,37
• Ο ιός HIV μπορεί να μεταδοθεί με τα νύγματα εντομών	63,89	58,06	59,54

Πίνακας 2: Κατανομή του δείγματος σύμφωνα με το φύλο και τις απόψεις τους για βαθμό ενημέρωσης τους

Βαθμός ενημέρωσης	Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο
Καθόλου	0	0,45	0,33
Λίγο	9,21	12,56	11,71
Αρκετά	69,74	64,57	65,89
Πλήρως	21,0	22,42	22,07

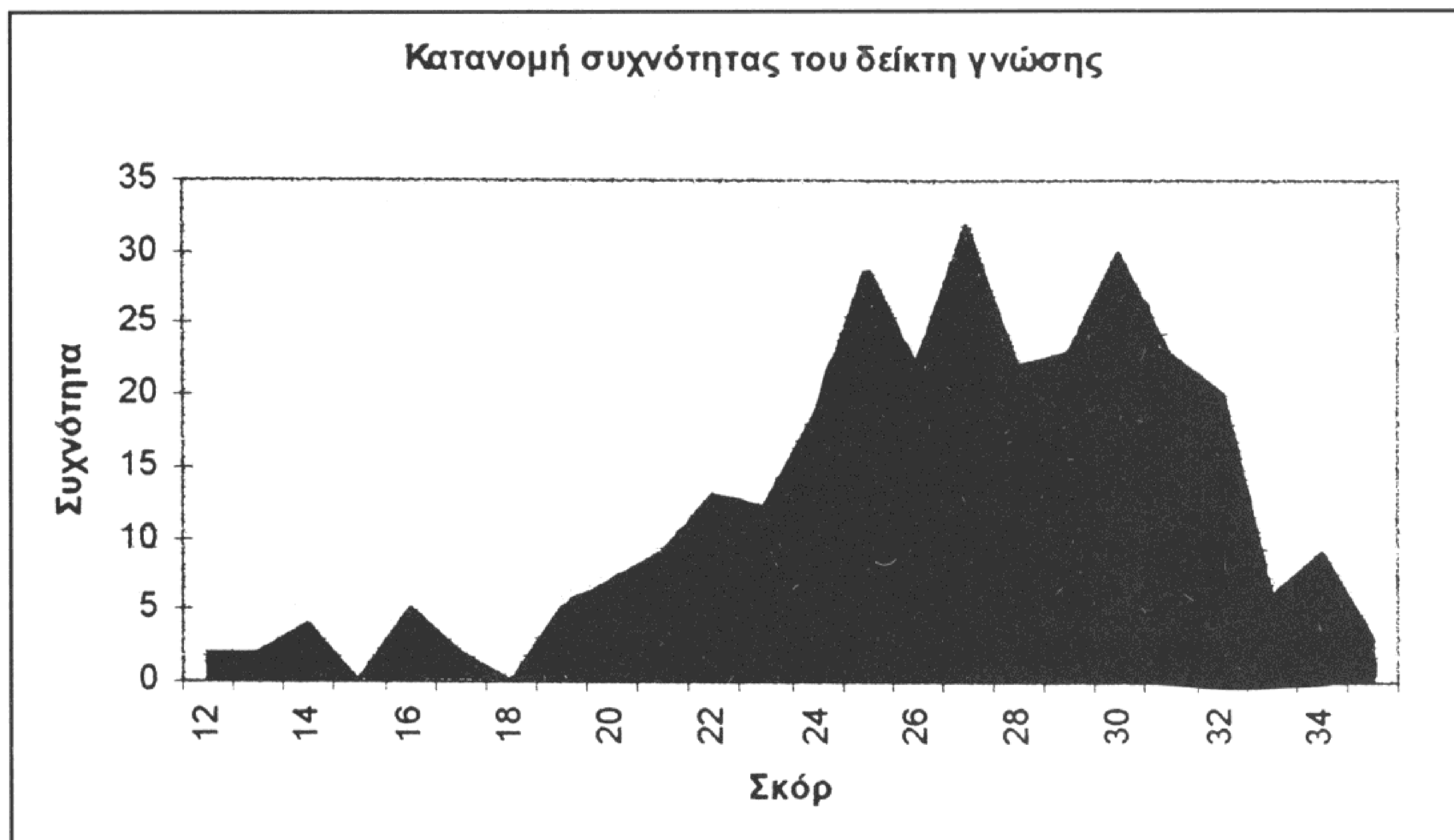
Πίνακας 3: Κατανομή του δείγματος σύμφωνα με το φύλο και δηλωθείσες πηγές ενημέρωσης

Πηγές ενημέρωσης	Άνδρας %	Γυναίκα %	Σύνολο %
Οικογένεια	18,42	29,91	27,00
Φίλοι	34,21	33,93	34,00
Σχολή	17,11	40,63	34,67
Μέσα μαζικής Ενημέρωσης	71,05	75,89	74,67
Βιβλία	17,11	15,25	15,72
Σεμινάρια	2,63	3,14	3,01
Οικογενειακός Γιατρός	0	1,35	1,00

Πίνακας 4: Η μέση τιμή, ή συχνότητα και η σταθερή απόκλιση του βαθμού γνώσης σε συνδυασμό με το φύλο, τη Σχολή φοίτησης και τον αριθμό των πηγών ενημέρωσης.

Φύλο	\bar{X}	SD	Συχνότητα
Άρρεν	27,21	4,55	76,00
Θήλυ	26,36	4,77	224,00
Σχολή			
ΣΔΟ	16,27	7,25	150,00
ΣΕΥΠ	26,89	4,12	150,00

Διάγραμμα 1: Κατανομή συχνότητας του δείκτη γνώσης

Βιβλιογραφία

1. Blumenfield M, Smith PJ, Milazzo J, Seropian S, Wormser. Survey of attitudes of nurses working with AIDS patients, *General Hospital Psychiatry*, 1987,9,1,58-63
2. Tarantola D. Arming health workers for the AIDS challenge, *Bulletin of the American Health Organization*, 1989, 23, 1-2, 183-7
3. King M.B., AIDS, HIV and mental health, Cambridge University Press, Cambridge, 1993
4. Frankenberg R. The other who is also the same: the relevance of epidemics in space and time for prevention of HIV infection, *International Journal of Health Services; Planning, Evaluation, Administration*, 1992,22(1):73-88
5. Young E.W. Nurses' attitudes toward homosexuality: analysis of change in AIDS workshops, *Journal of Continuing Education in Nursing*. 1988, 19, 1,9-12.
6. Σαπουντζή-Κρέπια Δ, Βογιατζάκης Ε, Κάντζος Κ. Αξιολόγηση εκπαιδευτικού προγράμματος νηπιοβρεφοκόμων για τη φροντίδα και φύλαξη νήπιων φορέων HIV, *Ελληνικά Αρχεία AIDS*, 1995 3,2, 151-156,
7. Σαπουντζή-Κρέπια Δ, Κουκίου Κ., Ασθενείς με AIDS και νοσηλευτική φροντίδα στο σπίτι, *Ελληνικά Αρχεία AIDS*, 1996 4, 3, 2218-21.
8. Bower DA; Webb AA ; Stevens D, Nursing students' knowledge and anxiety about AIDS: an experimental workshop, *J Nurs Educ*, 1994; 33(6) ;272-6
9. Price U. Ελεύθερη γνώμη. Εκδόσεις Οδυσσέας Αθήνα 1996
10. Goodwin M.P. and Roscoe B., AIDS : students knowledge and attitudes at a Midwestern University, *Journal of the American College Health Association*, 1988 36, 214-22.
11. Δημητριάδου Α; Μηνασίδου Ε, Καυκιά Θ, Σαπουντζή Δ, Μπένος Α, Κιοσές Β. Η διερεύνηση των παραγόντων που σχετίζονται με τη στάση του νοσηλευτικού προσωπικού απέναντι στην HIV λοίμωξη, *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου AIDS*, Αθήνα, 1993
12. Weaver K , HIV/AIDS. The changing face of care, *Nursing Standard*, 1994, 8(46): 19-21.
13. Shelp EE; DuBose ER; Sunderland RH. The infrastructure of religious communities: a neglected resource for care of people with AIDS, *American Journal of Public Health* 1990, 80(8):970-2
14. Janz NK and Becker MH ., The Health Belief Model: a decade later, *Health Education Quarterly*, 1984, 11(1):1-47
15. Jessor R; Chase JA; Donovan JE., Psychosocial correlates of marijuana use and problem drinking in a national sample of adolescents, *American Journal of Public Health*, 1980, 70(6): 604-13
16. Bandura A Behavior theory and the models of man, *American Psychology*, 1974, 29, 859
17. Καμπουρά-Νιφλή Ε., Οικονόμου Α, Βογιατζής Π., Τελέπη Α Η προσέγγιση των σπουδαστών του ΤΕΙ Λάρισας σχετικά με το AIDS, *Ελληνικά Αρχεία AIDS* 1996, 4 (4): 308-317
18. Tselepi Ch., Agrafiotis D Sexuality, AIDS and their social representations. The cases of young unemployed people. A qualitative approach, *Hellenic Archives of AIDS* 1997, 5(2):147-153
19. Δαρβαρέσης Θ, Λοϊζίδης Θ., Κατσουγιανόπουλος Β. Πηγές γνώσεων και πληροφόρησης οπλιτών και προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων σχετικά με το AIDS *Ελληνικά Αρχεία AIDS*, 1995, 3(2):136-141
20. Αγραφιώτης Δ, Ιωαννίδης Ε, Μεσθεναίου Ε Γνώσεις, στάσεις, πιστεύω και πρακτικές για το AIDS , *Επιθεώρηση της Υγείας*, 1991, 109, 45-48
21. Γηροριάδου Α, Δούτσος Ι., Τυροδήμος Ι., Δελίδου Κ Συμπεριφορά των Ελλήνων σπουδαστών σχετικά με τους φορείς του AIDS, *Ελληνικά Αρχεία AIDS* 1995, 3(2):146-150
22. Χλιαουτάκης Ι, Στοϊκίδου Μ, Κρίσεις και στάσεις των κατοίκων Δ.Αττικής απέναντι στο AIDS, *Εκλογή*, 1989, 81, 94-107
23. Σαπουντζή Δ., Λεμονίδου Χ. Η Νοσηλευτική στην Ελλάδα, εξελίξεις και προοπτικές, *Ακαδημία Επαγγελματιών Υγείας*, Αθήνα, 1994.

Υποβλήθηκε για δημοσίευση 5/6/2000